

ІЛЮСТРАЦІЇ

Рис. 1 Балтія у фіналі льодовиків'я.

Рис. 2 Поліське прильодовикове озеро 14 тис. р. тому.

Рис. 3 Карта заселення півночі Європи 11-9 тис. р. тому.

Рис. 4 Наконечники стріл лінгбійської (39-41), гамбурзької (36-38), красносільської (28-35), аренсбурзької (20-27), свідерської (17-19), пісочнорівської (6-9), постсвідерської (1-5) традицій та культур Фосна і Комса Скандинавії (10-16).

Рис. 5. Карта поширення постсвідерських та посткрасносільських пам'яток у мезоліті Східної Європи.

Умовні позначення: 1- свідерські пам'ятки за межами поширення культури, 2- мезолітичні пам'ятки лінгбійської традиції (Гренськ, Пісочний Рів, Іенево), 3 - постсвідерські стоянки, 4- кордони свідерської культури, 5- кордон суцільного поширення пам'яток лінгбійської традиції, 6- південний кордон лісової зони, 7- міграція свідерського населення на межі плейстоцену та голоцену, 8- міграція постсвідерського населення в ранньому мезоліті, 9- міграція красносільської людності на межі Дріасу III та Пребореалу, 10- міграція кудлаївського та маглемезького населення на початку мезоліту.

СТОЯНКИ: 1- Паштува, 2-Лампеджай, 3-Канюкай, 4-Лаукскола, 5-Ліелрутулі, 6-Селлілс, 7-Кунда, 8-Сійвертсі, 9-Тирвала, 10-Нарва, 11-Пуллі, 12-Лепакозе, 13-Ялевере, 14-Симусаре, 15-Звейнієкі, 16-Іванців Бір, 17-Звидзе, 18-Оса, 19-Лубанське Озеро, 20-Крумплєво, 21-Зелений Хутір, 22-Катинь 21, 23-Боровка, 24-Коромка, 25-Гренськ, 26-Пісочний Рів, Гридасово, 27-Ком'ягіно, 28-Черістово, 29-Баркалабове, 30-Смячка, 31-Староконстантинівська IV, Чорна Грязь, Дмитрівська, Титово I, Іенево, 32-Журавець, 33-Високіно, 34-Бутово, 35-Кошево, 36-Красново VI, 37-Лукіно, 38-Соболево, 39-Скнятино, 40-Алтиново, 41-Богоявлення, 42-Копріно, 43-Пеньково 2, 44-Сільце, 45-Умілення, 46-Некрасово, Кострома, 47-Мордовське, 48-Іванівська III, 49-Микуліно, 50-Петрушино, 51-Русаново III, 52-Борки, 53-Єлін Бір, 54-Новошино, 55-Угольново, 56-Істок, 57-Стара Пустинь, 58-Яндашево, 59-Міллярово, 60-Загай I, 61-В'язівок 4а, 62-Зимівники, Сабівка, 63-Жабинь, 64-Грем'яче, 65-Ладижино III, 66-Брагіно, 67-Мітіно, 68-Єлівка, Шильцева Заводь,

69-Дальній Острів, 70-Заозер'я, 71-Белево, 72-Настасіно, 73-Суконцево, 74-Ланіно, 75-Боровичі, 76-Ягорба, 77-Лотова Гора, Лиственка III, 78-Мар'їно IV, 79-Анд озеро М, 80-Піндуші XIV, 81-Оленячий Острів, 82-Ілекса III, 83-Муромське 7, 84-Нижнє Вереття I, 85-Попово, 86-Сухе, 87-Бір, 88-Яснопольська, 89-Єденга, 90-Колупайвська, 91-Приозерна 4, 92-Явронга, 93-Філічайвська, 94-Віс, 95-Пезмог I, 96-Парч, Пожег, Петрушинська.

ПОСТСВІДЕР

Рис. 6. Пуллі. Крем'яний та кістяний інвентар, за Л. Янітсом та К. Янітсом.

Рис. 7. Замош'я. Скребачки та нуклеуси, за [Ксензов, 2006, с. 60-63, 147-158].

Рис. 8. Замош'я. Наконечники, вкладні, різці, за [Ксензов, 2006, с. 60-63, 147-158].

Рис. 9. Характерні вироби з постсвідерських стоянок Північно-Східної Білорусі, за [Колосов, 2007, с.30]. Умовні знаки: I – постсвідерські пам'ятки: а - Дедня, б - Коробчино, в - Горки, г - Кринична, д- Попово. II – Дедня, крем'яні вироби.

Рис. 10. Звейнієкі II. Кістяний та крем'яний інвентар культурного шару бореального часу, за Ф.А.Загорскісом та І.О.Загорською.

Рис. 11. Могильник Оленячий Острів. Антропологічні типи похованих та наконечники стріл постсвідерського типу з поховання №100. За Н.М.Гуріною [1956].

КРАСНОСІЛЛЯ

Рис. 12. Крем'яний інвентар стоянок красносільської культури Птиче 3 (1-16) та Красносілля Є (17-23), за [Залізник, 2005, с.50, 52].

Рис. 13. Раска. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1984, с.25-29].

Рис. 14. Раска. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1984, с.25-29].

Рис. 15. Гренськ. Крем'яний інвентар, за [Копьтин, 1994, с.34-60].

Рис. 16. Боровка. Крем'яний інвентар, за [Копьтин, 2000].

ПІСОЧНИЙ РІВ

Рис. 17. План городища Пісочний Рів з розкопами різних років, за [Залізник, 1986, с. 109].

Рис. 18. Пісочний Рів. План південної частини розкопу 1982 р. за [Залізник, 1986, с. 111].

Рис. 19. Пісочний Рів. План мезолітичного шару західної частини розкопу 2002 р., за [Залізник, 2003, с.6].

Рис. 20. Пісочний Рів - 1982. Стратиграфія нашарувань (1), план і профілі лінзи 2 (2) та лінзи 3 (3), за [Залізник, 1986, с. 110].

Рис. 21. Пісочний Рів - 2002. План і профілі лінзи 4, за [Залізник, 2003, с.7].

Рис. 22. Пісочний Рів - 1982. Нуклеуси, за [Залізник, 1986, с. 114].

Рис. 23. Пісочний Рів -1982, 2002. Нуклеуси, за [Залізник, 2003].

Рис. 24. Пісочний Рів. Вістря, трапеції, за [Залізник, 1986, с. 115].

Рис. 25. Пісочний Рів. Трикутники, відщепи зі скошеним краєм, за [Залізник, 1986, с. 116].

Рис. 26. Пісочний Рів. Обушкові ножі, за [Залізник, 1986, с. 117].

Рис. 27. Пісочний Рів. Скребачки, за [Залізник, 1986, с. 119].

Рис. 28. Пісочний Рів. Різці, сокира, антропоморфне зображення, за [Залізник, 1986, с. 112].

Рис. 29. Пісочний Рів - 2002. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 2003, с.8].

Рис. 30. Пісочний Рів - 2002. Сокира кварцитова, за [Залізник, 2003, с.9].

Рис. 31. Гридасове - 1982. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1991, с.46].

Рис. 32. Профілі нашарувань стоянок: Студенок (1), Мураги (2), Попове Озеро (3), за [Залізник, 1986, с.125].

Рис. 33. Студенок. Крем'яний інвентар та «човник» з тальку (11), за [Залізник, 1986, с.127].

Рис. 34. Студенок. Трапеції та вістря, за [Залізник, 1986, с.128].

Рис. 35. Студенок. Скребачки та різці, за [Залізник, 1986, с.129].

Рис. 36. Мураги. Нуклеуси та двобічно оброблені макроліти, за [Залізник, 1991, с.49].

Рис. 37. Мураги. Трапеції та свердла, за [Залізник, 1991, с.47].

Рис. 38. Мураги. Скребачки та різці, за [Залізник, 1991, с.50].

Рис. 39. Попове Озеро. Двобічно оброблені макроліти та нуклеус [8], за [Zaliznyak, 1997, р. 54].

Рис. 40. Попове Озеро. Трапеції, вістря, свердла, за [Zaliznyak, 1997, р. 55].

Рис. 41. Попове Озеро. Скребачки, різці, за [Zaliznyak, 1997, р. 56].

Рис. 42. Вирчище. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1986, с.135].

Рис. 43. В'язівок 4а, житло 4. Мікроліти, за [Залізник, Гавриленко, 1995].

КУДЛАЇВКА

Рис. 44. Область культур Дювенсі VIII-VII тис. до н.е.

Умовні позначення: 1- коморницькі трикутники та вістря, 2- вістря типу Кудлаївка, 3- пам'ятки культур Кудлаївка, 4- Коморниця, 5- Мелстед (1-5) та Дювенсі (6-10), 6- Свадборг, 7- кордон зандрових низин.

КУДЛАЇВКА: 1- Ставиного, 2- Лута, 3- Бітьон, 4- Омит, 5- Кожан-городок, 6- Мульчиці, 7- Балаховичі, 8- Рудня 3А, 9- Криниця, 10- Поляни, 11- Озерне I, 12- Речиця, 13- Білосорока, 14- Вали, Мартиновичі, 15- Кухарі, Річище, 16- Вигурівщина, 17- Коржі, 18- Селище, 19- Таценки, 20- Кудлаївка, 21- Озерна 1, 22- Кабеляї, 23- Пупляї, 24- Люботинь 3, 25- Великий Мінськ, 26- Броди.

Рис. 45. Криниця 2а. Сокири та нуклеуси, за [Zaliznyak, 1997, р. 11].

Рис. 46. Криниця 2а. Мікроліти та свердла, за [Zaliznyak, 1997, р. 13].

Рис. 47. Криниця 2а. Сокири, за [Zaliznyak, 1997, р. 12].

Рис. 48. Криниця 2а. Різці, за [Zaliznyak, 1997, р. 55].

Рис. 49. Криниця 2а. Скребачки, за [Zaliznyak, 1997, р. 55].

Рис. 50. Броди. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1991, с.17].

Рис. 51. Люботинь 3. Нуклеуси, за [Zaliznyak, 1997, р. 18].

Рис. 52. Люботинь 3. Мікроліти, за [Zaliznyak, 1997, р.19].

Рис. 53. Люботинь 3. Мікроліти, за [Zaliznyak, 1997, р. 20].

Рис. 54. Люботинь 3. Мікроліти, свердла, за [Zaliznyak, 1997, р. 21].

Рис. 55. Люботинь 3. Скребачки, за [Zaliznyak, 1997, р. 22].

Рис. 56. Люботинь 3. Різці, за [Zaliznyak, 1997, р. 23].

Рис. 57. Люботинь 3. Сокири, за [Zaliznyak, 1997, р. 24].

Рис. 58. Таценки. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1984, с.38].

Рис. 59. Таценки. Скребачки, за [Залізник, 1984, с.38].

Рис. 60. Кухарі. Скребачки, нуклеуси, за [Залізник, 1984, с.34].

Рис. 61. Кухарі. Мікроліти, свердла, різці, за [Залізник, 1984, с.35].

Рис. 62. Мартиновичі. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1991, с.24].

Рис. 63. Вали (1-50), Речище (51-58), Великий Мідськ (59-99). Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, p. 26].

Рис. 64. Поляни (1-56), Рудня 1а (57-68), Омит (69-97). Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, p. 25].

Рис. 65. Поляни. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, p. 131].

Рис. 66. Криниця 1 [1-81], Криниця 2 [82-150]. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, p.129].

Рис. 67. Кудлаївка. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1998, с.158].

Рис. 68. Озерна 1. Нуклеуси, скребачки, різці, за [Кудряшов, Кривальцевич, 1984].

Рис. 69. Озерна 1. Мікроліти, вістря, свердла, за [Кудряшов, Кривальцевич, 1984].

Рис. 70. Речиця 2. Крем'яний інвентар, за [Ксензов, 1988, с. 105-110].

Рис. 71. Пупляй 1С. Крем'яний інвентар, за [Ostrauskas, 2002, p.141].

Рис. 72. Кабеляй 23. Нуклеуси, за [Ostrauskas, 2002, p.147].

Рис. 73. Кабеляй 23. Мікроліти та свердла, за [Ostrauskas, 2002, p.144].

Рис. 74. Кабеляй 23. Різці та скребачки, за [Ostrauskas, 2002, p.146].

Рис. 75. Кабеляй 23. Сокири, за [Ostrauskas, 2002, p.141].

ЯНІСЛАВИЦЯ

Рис. 76. Карта поширення пам'яток яніславицької культури.

Умовні позначки: 1-яніславицькі вістря; 2-стоянки яніславицької культури; 3- пам'ятки рудоострівського варіанту; 4- кордон Поліської низовини.

Басейн Німану: 1- Максимоніс 4, 2- Дубичай 2, 3- Нятесяй, 4- Белиця 2, 5- Нясиловичі, 6- Бабинка, 7- Черешля; Польща: 8- Перкуново, 9- Сосня, 10- Вістка Шляхецька III, 11- Велішев XIII, 12- Яніславиця, 13- Гжибова Гура VI, 15- Дібровка, 16- Неборове, 17- Яворник Чарна, 18- Гвоздець; Полісся: 19- Тур, 20- Невір, 21- Глуша, 22- Любязь, 23- Переволока, 24- Омит, 25- Нобель, 26- Сенчиці 5а, 27- Мульчиці, 28- Грушвиця, 29- Бабка, 30- Непірець, 31- Балаховичі, 32- Мала Осниця, 33- Рудня, 34- Криниця, 35- Тутовичі, 36- Поляна, 37- Сарни, 38- Рудня Озерянська, 39- Піщане, 40- Прибір, 41- Ковишлівка, 42- Протереб, Оболонь, Дібровка, 43- Стаханове, 44- Крапивенка, 45- Тетерів, 46- Кухарі 2, 47- Прибірськ 3, 48- Рудий Острів, 49-

Бородянка, 50- ДВС, 51- Перетічок, 52- Красновка 1Б, 53- Городок 4, 54- Стара Лукава, 55- Конецполь, 56- Кам'яниця.

Рис. 77. Максимоніс 4. Крем'яний інвентар, за [Римантене, 1971, с. 118-123].

Рис. 78. Максимоніс 4. Крем'яний інвентар, за [Римантене, 1971, с. 118-123].

Рис. 79. Крем'яний інвентар стоянок Красновка 1Б (1-38) та Стара Лутава (39-54), за [Ксензов, 1988, с. 114-124].

Рис. 80. Сенчиці 5а. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1991, с. 36].

Рис. 81. Сенчиці 5а. Мікроліти, за [Зализняк, 1991, с. 37].

Рис. 82. Сенчиці 5д. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, с. 39].

Рис. 83. Сенчиці 5д. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, с. 40].

Рис. 84. Сенчиці 5в. Крем'яний інвентар, за Л.Л.Зализняком.

Рис. 85. Сенчиці 5в. Крем'яний інвентар, за Л.Л.Зализняком.

Рис. 86. Новосілки. Крем'яний інвентар, за Г.В.Охріменком та Л.Л.Зализняком.

Рис. 87. Новосілки. Крем'яний інвентар, за Г.В.Охріменком та Л.Л.Зализняком.

Рис. 88. Новосілки. Скребачки, за Г.В.Охріменком та Л.Л.Зализняком.

Рис. 89. Переволока 2. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, с. 35].

Рис. 90. Переволока 2. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, с. 36].

Рис. 91. Переволока 2. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, с. 37].

Рис. 92. Переволока 2. Крем'яний інвентар, за [Zaliznyak, 1997, с. 38].

Рис. 93. Крем'яний інвентар стоянки Кам'яниця I (1-16), за Л.Г.Мацкевим, та Журовичі (17-43), за В.М.Коноплею.

Рис. 94. Непірець. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1991, с. 35].

Рис. 95. Рудня 1. Крем'яний інвентар, за Л.Л.Зализняком.

Рис. 96. Рудня 1. Крем'яний інвентар, за Л.Л.Зализняком.

Рис. 97. Дніпровська водогінна станція (ДВС). Крем'яний інвентар, за Д.Я.Телегіним та Л.Л.Зализняком.

Рис. 98. Смоляниково. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1991, с. 34].

Рис. 99. Протереб. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1991, с. 32].

Рис. 100. Протереб. Крем'яний інвентар, за [Зализняк, 1991, с. 33].

Рис. 101. Белиця П. Крем'яний інвентар, за [Черняускі, 1979, рис. 44].

Рис. 102. Белиця П. Крем'яний інвентар, за [Черняускі, 1979, рис. 44].

Рис. 103. Несиловичі І. Крем'яний інвентар, за [Гурина, 1965, с. 164-165].

Рис. 104. Циганівка. Крем'яний інвентар, за [Гутовский, 1988, с. 4, 6].

Рис. 105. Мойсеевичі. Крем'яний інвентар, за [Кудряшов, 1996].

Рис. 106. Рудий Острів. Загальний план розкопу, за Л.Л.Залізником..

Рис. 107. Рудий Острів. Плани і профілі ліній 1 та 2.

Рис. 108. Рудий Острів. Плани і профілі ліній 4, 5, 7.

Рис. 109. Рудий Острів. Крем'яний інвентар.

Рис. 110. Рудий Острів. Крем'яний інвентар.

Рис. 111. Рудий Острів. Скребачки.

Рис. 112. Оболонь. Крем'яний інвентар та кераміка, за [Залізник, Балакін, 1985].

Рис. 113. Карта поширення вістер з мікрорізцевим сколом на пластинах.

Умовні позначення: 1-стоянки з серіями вістер, 2-пункти з 1-3 вістрями, 3-напрямок міграції балтійського населення в VII-V тис. до н.е., 4-кордон Полісся, 5-південний кордон лісу в Атлантикумі.

Стоянки: 1- Грзибова Гура IV, 2- Яворник Чарна, 3- Гвоздець, 4- Червоний Борек, 5- Неборово, 6- Тур, 7- Невір, 8- Люб'язь, 9- Переволока 2, 10- Омит, 11- Нобель, 12- Сенциці, 13- Мульчиці, 14- Непірець, 15- Рудня, 16- Поляни, 17- Рудня Озерянська, 18- Мойсеевичі, 19- Красновка 1б, 20- Стара Лутава, 21- Оболонь, 22- Протереб, 23- Ковшиловка, 24- Піщане, 25- Прибір, 26- Прибірск 3, 27- Стаханово, Кратив'янка, 28- Рудий Острів, 29- Бородянка, 30- ДВС, 31- Перетічок, 32- Кам'яниця, 33- Кінецьполь, 34- Біла Гора, 35- Поповий Мис, 36- Ігрен 8, 37- Кізлевий 5, 38-44- Чапліно, Сурський, Ненаситець, Терлянська Круча, Вовниги, Собачки, Вовчок, 45- Петровські 4, 10, 28, 46- Вільхова 5, 47- Петрово-Орловська, 48- Пелагіївка III, 49- Пришиб, 50- Дробішеве, 51- Шевченкове, 52- Боровське I, 53- Горіхове-Донецьке, 54- Шан-Коба, Фатьма-Коба, 55- Балін-Кош, 56- Ала-Чук, 57- Су-Ат III, 58- Фронтове, 59- Ленінське, 60- Олексіївська Засуха.

Рис. 114. Вістря на пластинах з мікрорізцевим сколом зі стоянок України.

Зі стоянок Західного Полісся: Сенциці 5а (1-9), Рудня I (10-13); Києво-Житомирського Полісся: ДВС (14-16), Бородянка 3в (17-18), Рудня Озерянська (19-21), Мойсеевичі (22-24),

Протереб (25); басейну Сіверського Дінця: Ольхова 5 (26, 27), Петрівська 28 (28, 33-35), Петрівська 4 (29-32), Петрівська 10 (36-40); Надпоріжжя: Ігрен 8 (41-46), Собачки (47), Чаплі (48), Терлянська Круча (49), Вовниги (50), Кізлевий 5 (51, 52); Криму: Шан-Коба, середній шар (53-55), Шан-Коба, шар 4 (56-58), Су-Ат III (59-63).

НЕОЛІТИЗАЦІЯ ПІВДЕННОГО ПОЛІССЯ

Рис. 115. Карта пам'яток балкано-дунайського неоліту VII-VI тис. BC (cal.).

Умовні знаки: пам'ятки культур гребениківської (1), кукрекської (2), буго-дністровської (3), кришської (4); 5 – кордон культурної спільноти Караново 1 – Криш – Старчево – Кереш; 6 – напрямки розселення ранньонеолітичної людності Подунав'я; 7 – розселення носіїв гребениківських традицій; 9 – можливий шлях первинної неолітичної колонізації узбережжя Північно-Західного Надчорномор'я морським шляхом.

Рис. 116. Добрянкa 3. Ситуаційний план.

Рис. 117. Добрянкa 3, розкоп 3. Нуклеуси.

Рис. 118. Добрянкa 3, розкоп 3. Мікроліти.

Рис. 119. Добрянкa 3, розкоп 3. Крем'яний інвентар.

Рис. 120. Добрянкa 3. Розкоп 3. Розподіл мікролітів за глибинами.

Рис. 121. Добрянкa I. Крем'яний інвентар з розкопу 2005 р.

Рис. 122. Добрянкa I. Неолітична кераміка (1-6).

Рис. 123. Печери. Крем'яний інвентар, за В.М.Даниленком.

Рис. 124. Печера. Кераміка, за В.М.Даниленком. Рис. М.Т.Товкайла.

Рис. 125. Лазарівка. Крем'яний інвентар, за [Залізник, 1979].

Рис. 126. Кераміка стоянок Лазарівка (12-17) та Крушники (1-11).

Рис. 127. Крушники. Крем'яні вироби, за Л.Л.Залізником.

Рис. 128. Прибір 7а. Крем'яні вироби, за Л.Л.Залізником.

Рис. 129. Бородянка 3В. Крем'яні вироби, за Л.Л.Залізником.

Рис. 130. Реконструкція Д.Л.Гаскевича горщика німанської неолітичної культури зі стоянки Нобель (матеріали Д.Я.Телегіна) та кераміка стоянки Бородянка 3В (1-6), за Л.Л.Залізником.

Рис. 131. Міграційні потоки на Правобережжі на межі мезоліту і неоліту.

Умовні позначки: 1- стоянки з кукрекським крем'яним інвентарем, 2- буго-дністровські поселення, 3- напрямок просування кукрекського населення, за В.М.Даниленком, 4- міграція гребениківського населення, 5- міграція людності культур Криш та Кукутені, 6- міграція носіїв культури лінійно-стрічкової кераміки, 7- напрямки переселення кукрекського та буго-дністровського населення, 8- міграція буго-дністровського населення у Надпорожжя, 9- північні стоянки гребениківської культури.

Стоянки з кукрекським крем'яним інвентарем: 1- Абузова Балка, 2- Сагайдак II, 3-Кінецьполь, 4- Синюхін Брід, 5- Добрянкa 1-3, 6- Гвоздеве, 7- о.Кізлевий, 8- о.Сурський, 9- Ігрень 8, 10- Поповий Мис, 11- Мала Перещепина, 12- Велика Андрусівка, 13- Чапайівка, 14- Юрова Гора, 15-

Борців, 16- Лазарівка, 17- Бородянка 3В, 18- Тетерів III, 19- Прибір 7А, 20- Крушники, 21- Корма.

Рис. 132. Таценки. Уламок човника з тальку, за Л.Л.Залізником.

Рис. 133. Пізньомезолітичне та неолітичне підґрунтя індоевропейців (VII-V тис. до н.е.).

Культури пізнього мезоліту: 1- Лейен-Вартен, 2 – Олдеслоє, 3 – Хойниця, 4- Яніславиця, 5 – пункти знахідок яніславицьких вістер, 6 – донецька культура.

Культури неоліту: 7 – гребінцевої кераміки, 8 - лійчастого посуду, 9 – балканський неоліт, ЛСК. I – балканський неоліт, II – пракартвели Кавказу, III – прафіно-угри.

Рис. 134. Розселення індоевропейських племен шнурової кераміки на початку II тис. до н.е.